

La Castanyada, una tradició mil·lenària

Quan arriba la tardor i el temps del fred, retornen les festes a la vora del foc. En el nostre calendari, la Castanyada és un costum que, malgrat haver perdut el seu caràcter d'ofrena funerària, segueix complint una important funció social.

La Castanyada, la festa de Tots Sants i el Dia dels Difunts, que se celebren entre el 31 d'octubre i el 2 de novembre, són els moments de l'any en què, segons la tradició popular, el món dels vius i el dels morts s'interrelacionen.

Per una banda es fa palès el record als familiars morts, amb les visites rituals al cementiri per honorar-los i, per l'altra, també es fa real la creença segons la qual els morts visiten als vius: és el moment de celebracions festives amb bruixes, esperits, fantasmes, ànimes en pena i altres éssers més terrorífics.

La gastronomia de Tots Sants, que procedeix d'antigues ofrenes funeràries, és rica i variada i està basada en l'elaboració dels panellets o «migetes», com en diuen a les terres lleidatanes. Altres menges pròpies d'aquesta festa són les castanyes i els moniatos que, acompanyats de moscatell, es mengen en el marc de castanyades familiars i populars. En alguns indrets, és costum que per Tots Sants els padrins obsequiïn els seus fillols amb una espècie de «mona».

La festa de Tots Sants fou instituïda el segle VII, quan el papa Bonifaci IV, en lloc de fer enderrocar el Panteó romà projectat per l'emperador Adrià i dedicat a les divinitats romanes, el consagrà a la Mare de Déu i als màrtirs del cristianisme. Segles més tard, l'Església va instituir la pràctica de recordar tots els difunts just l'endemà de Tots Sants. D'aquesta manera, s'adoptava un costum pagà, propi de molts pobles de l'antigor.

La festa de la Castanyada

La nit de Tots Sants, del 31 d'octubre a l'1 de novembre, s'organitzen innumerable castanyades col·lectives, uns àpats comunitaris a base de castanyes, panellets, moniatos i altres fruits de l'època que se celebren amb la família, els amics i fins i tot a les escoles. Moltes vegades la festa és organitzada per ajuntaments, ateneus, grups de joves, associacions de veïns, entitats culturals, centres excursionistes, penyes esportives, etc.

Les castanyes

Segons alguns cronistes, la tradició de menjar castanyes, molt arrelada a tot Catalunya, es va iniciar durant la nit que va del dia de Tots Sants (1 de novembre) al Dia dels Difunts (2 de novembre). Fa anys, durant aquesta vetllada, els campaners de les esglésies no paraven de fer sonar les campanes per avisar els veïns de l'arribada del moment de pregar pels seus difunts. El gran cansament que produïa moure les rudimentàries estructures dels campanars durant tantes hores feia necessari poder refer forces. Per això, els campaners s'enduien castanyes, el fruit que

---

més abundava en aquesta època de l'any, i alguna ampolla de vi dolç, per fer-les passar millor i, a la vegada, combatre el fred en els pocs moments de descans.

A finals del segle XVIII, el costum de menjar castanyes en aquest dia s'havia generalitzat a tot el territori. Així van aparèixer les castanyeres que es van fer molt populars pels carrers de pobles i ciutats, fins que es van convertir en tota una institució. Les més conegudes tenien parada fixa i, segons diuen els nostres avis, amb sofisticats sistemes i molta paciència, torraven les castanyes de tal manera que era una meravella menjar-les.

Avui, quan arriben aquestes dates, tornen a sortir les parades de castanyers i castanyeres i també parades de castanyes torrades portades per gent jove, que troba en aquesta tasca l'oportunitat de fer uns calerons per finançar les activitats de les seves associacions.

Castanyera. Tret d'una auca vuit-centista i, per tant, sense drets d'autor.

Els panellets

A més de les castanyes, els [panellets](#) i la fruita confitada són també un menjar típic d'aquesta singular festa. Els panellets són uns pans molt petits, normalment rodons, producte de la rebosteria casolana que s'elaboren per la diada de Tots Sants. Hi ha tantes maneres de fer panellets com cases, segons el costum i la imaginació familiars, però habitualment es fan amb una massa de sucre, rovells d'ou i ametlla (a vegades també barrejada amb patata o moniato) que es decora i complementa amb d'altres elements (coco, fruites confitades, pinyons, xocolata, etc). A les terres lleidatanes els anomenen "migetes".

L'origen dels panellets i la seva relació amb la diada de Tots Sants és una qüestió encara no aclarida. Alguns historiadors defensen que poden ser una evolució d'antics àpats funeraris celebrats en moltes poblacions de la Catalunya vella, on hi havia el costum de fer un dinar després de la mort d'algun familiar. Aquest acte era tot un ritual, tant en la forma de parar la taula com en la distribució dels comensals i el tipus de menjar que s'hi servia.

Altres teories suggereixen que aquest costum està lligat a la benedicció de pans, que es dipositaven com ofrena a les tombes familiars en honor a la memòria dels avantpassats i també com a aliment en el viatge al més enllà. Aquests pans haurien estat substituïts amb el temps pels dolços panellets, elaborats amb ingredients que no es passen amb el temps i que, per tant, poden aguantar uns quants dies mentre els difunts fan el seu camí cap a l'eternitat.

Els moniatos

Les tradicions de Tots Sants i del Dia dels Difunts no s'acaben pas amb les castanyes i els panellets. També és costum d'aquests dies consumir moniatos i fruita confitada. El moniato s'escaliva o es fregeix, i sovint és un ingredient més dels panellets, com la patata. Fa uns anys, la fruita confitada es rifava a pobles i ciutats juntament amb els panellets. La confitura de codony o codonyat és, encara avui, una menja molt típica d'aquestes dates.

El vi dolç i el moscatell

També és costum que la beguda que acompanyi les castanyes, panellets i moniatos sigui el vi dolç o moscatell.

Potser t'interessa: [Temporada de bolets](#), [Experiències de tardor](#), [Receptes per elaborar panellets amb els més menuts](#) o [Panellets sense ou, sense llet i sense gluten](#).

Font: [Festes.org](#)